

Väljaandja:	Riigikogu
Akti liik:	otsus
Teksti liik:	algtekst-terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	05.04.2017
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	08.02.2023
Avaldamismärge:	RT III, 07.04.2017, 1

Kliimapoliitika põhialused aastani 2050

Vastu võetud 05.04.2017

Riigieelarve seaduse § 20 lõike 1 alusel Riigikogu otsustab:

I. Kliimapoliitika visioon ja üleriigilineeesmärk

1. Aastaks 2050 on Eestis konkurentsivõimeline vähese süsinikuheitega majandus. Tagatud on riigivalmisolek ja võimekus kliimamuutuste põhjustatud negatiivsete mõjudeminimeerimiseks ja positiivsete mõjude parimaks ärakasutamiseks.
2. Üleminekvähese süsinikuheitega majandusele ja ühiskonnale on kujunemas ülemaailmseks trendiks, mille üks mõõdik on kasvuhoonegaaside heite vähenemine. Eestipikaajaline siht on vähendada kasvuhoonegaaside heidet 2050. aastaks ligi 80 protsenti võrreldes 1990. aasta heitetasemega. Selle sihi suunas liikumisel vähendatakse kasvuhoonegaaside heidet 2030. aastaks orienteerivalt 70 protsenti ja 2040. aastaks 72 protsenti võrreldes 1990. aasta heitetasemega.

II. Kogu majandust hõlmavad poliitikasuunised

3. Eestist kujundatakse atraktiivne keskkond eelkõige kasvuhoonegaasideheidet vähendavate innovaatiliste tehnoloogiate, toodete ja teenustearendamiseks. Samuti soodustatakse nende eksporti ja globaalset rakendamiskliimamuutustega seotud üleilmsete probleemide lahendamiseks. Tuvastatakse ning prioriseeritakse suure ekspordivõime ning majandusliku ja keskkonnahoiu potentsiaaligarohekasvu valdkonnad ning toetatakse nende arengut järjepidevalt soodsaregulatiivse keskkonna kujundamise ja rahastusele ligipääsu soodustamise kaudu. Näiteks ettevõtetele suunatud riiklike toetusmeetmete kriteeriumites arvestatakse kliimapoliitika eesmärgi ja võimaluse korral eelistatakse vähesesüsinikuheitega alternatiive.
4. Niitarbijate kui ka ettevõtete kliimasõbralike hoiakute ja valikute kujundamiseks suurendatakse ühiskonna teadlikkust kliimamuutuste leevendamisest ja nendemõjudega kohanemisest. Juurutatakse kliimamuutuste temaatika teadmiste-, oskuste- ja hoiakute põhiste käsitlemist kõigil haridustasemetel ning mitteformaalses keskkonnahariduses. Avaliku sektori head eeskuju näidatakse keskkonnakorralduslike meetmete abil, sealhulgas keskkonnajuhtimise ja keskkonnahoidlike hangete rakendamisega riigiasutustes. Ühtlasi tunnustatakse parimate praktikate loojaid ja kasutajaid.
5. Majanduskasv seotakse lahti esmase tooraine kasutamise kasvust ressursitõhusa ringmajanduse edendamise kaudu, arvestades säästva arengu eesmärgi ning eelkõige säästvatootmise ja tarbimise põhimõtteid. Jäätme hierarhiast lähtudes jätkatakse jäätmetekke vähendamist ja tõhustatakse jäätmete liigiti kogumist. Tootmises vähendatakse esmase ja suurendatakse teisese tooraine kasutust ning rakendatakse ökodisaini ja universaalse disaini põhimõtteid. Soodustatakse uuenduste, sealhulgas ressursside taaskasutamisel, jagamisel ja rentimisepõhinevate ärimudelite kasutuselevõttu.
6. Eesti panustab teiste arenenud riikide hulgas piiriülese kliimamuutuste leevendamisse ja nende mõjudega kohanemisse arengukoostööraames, kaasates võimaluse korral selleks Eesti parimat oskusteavet. Kliimaeesmärkide saavutamise kulutõhususe suurendamiseks kasutatakse olemasolevaid ja tulevasti paindlikkusmehhanisme.

III. Valdcondlikud poliitikasuunised kliimamuutuste leevendamiseks

ENERGEETIKA JA TÖÖSTUS

7. Energiatarbimiskeskuste ja uute tootmisvõimsuste planeerimisel ning tarbimise jättootmise juhtimisel lähtutakse süsteemi kui terviku tõhusast koostoimimisest. Soodustatakse tööstussektori, sealhulgas otseselt seotud äri- jateenindussektori ettevõtete paiknemist energia tootmisüksuste läheduses ning suurtarbijate ja tootjate võrguga liitumist soodustava õigusliku keskkonnakujuandamise kaudu. Tähtis on vähendada energia ülekandel tekkivate kadude osakaalu majanduslikult põhjendatud tehnilise miinimumini.

8. Tööstuslikes protsessides soodustakse valdavalt vähese CO₂eriheitega tehnoloogiate rakendamist ning ressursside tõhusat kasutamist. Tööstusettevõtetes soodustatakse ressursside tõhusamat kasutamist kogutootmistsüklis. Õigusnormide abil motiveeritakse tööstust kasutama valdavalt vähese süsinikuheitega kütuseid ja tootmissisendeid.

9. Olemasoleva hoonefondi renoveerimisel ning uute hooneteplaneerimisel ja ehitamisel lähtutakse süsteemi kui terviku majanduslikust ja energeetilisest tõhususest, et saavutada kogu kasutuses oleva hoonefondi maksimaalne energiatõhusus. Hoonefondi renoveerimisel suurendatakse kinnisvaraomanike teadlikkust ja selgitatakse välja võimalikud turutõrked. Sealjuures on oluline saavutada sünergia kapiirkondlike energia- ja sotsiaal-majanduslike arengusuundadega. Hoonefondi renoveerimiseks, äri- ja tootmishoonete energiatõhususe suurendamiseks ning uute energiasäästlike hoonete rajamise soodustamiseks kaalutakse eri rahastusvõimaluste rakendamise võimalikkust ja kulutõhusust.

10. Energiasüsteemides võrkudeplaneerimisel, ehitamisel, haldamisel ja rekonstrueerimisel lähtutakse süsteemikui terviku majanduslikust ning energeetilisest efektiivsusest eesmärgigasaavutada maksimaalne energia- ja ressursitõhusus. Õigusnormide abil soodustatakse elektri- ja soojusvõrkude efektiivset ja jätkusuutlikku toimimist, lähtudes vaba turu põhimõtetest, ning võimaldatakse kõigil võrguga liitunud turuosalistel diskrimineerivate piiranguteta energiat võrgust osta ja võrkumüüa. Arendatakse tarkade võrgutehnoloogiate ja tarbimise juhtimise lahendus ning soodustatakse nende kasutuselevõttu turgude suureneva volatiilsuse ja energiaallikate mitmekesisuse kasvu kontekstis.

11. Põlevkivi kasutamisel liigutakse järjest suurema energeetilise väärimdamise ning kõrgema lisandväärtusega toodete tootmise suunas, et minimeerida põlevkivi käitlemisprotsessis tekkivat kasvuhoonegaaside heidet viisil, millega ei kaasne muu negatiivse keskkonnamõjusuurenemine. Põlevkiviõli tootmise kõrvalsaadusena tekkivat uttegaasikasutatakse elektri- ja soojusenergia tootmiseks, kusjuures pikas perspektiivis on eesmärk toota uttegaasist võimalikult suures mahus vedelkütuse, maagaasi või muude toodete asendajaid.

12. Suuremahulise energeetika ja tööstuse sektori osalisi suunatakse kasvuhoonegaaside heidet jõudsalt ja kulutõhusalt vähendama, jätkates turupõhiste mehhanismide kasutamist. Jätkatakse Euroopa Liidukasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemis osalemist ja selle toimimistehustamist, kuni ei ole selgunud kulu efektiivsemaid viise soovitud tulemustesaavutamiseks. Kaalutakse uude kasvuhoonegaaside heite vähendamisele suunatud maksupoliitiliste vahendite rakendamist Euroopa Liidu kauplemissüsteemiväliste majandusharudele ja käitistele, kui see on eesmärgipärane, kulutõhus ja majanduslikult põhjendatud.

13. Soodustatakse kodumaiste taastuvate energiaallikate järk-järgult laiemat kasutuselevõttulõpptarbimise kõigis sektorites, pidades silmas ühiskonna heaolu kasvu ning vajadust tagada energiapuulgeolek ja varustuskindlus. Soodustatakse kodumaiste bio- ning teiste taastuvenergiaressursside laialdast kasutuselevõttu nii elektri- ja soojusenergia tootmisel kui ka transpordikütustena.

4. Energeetika ja tööstuse kasvuhoonegaaside heite piiramisel eelistatakse teadus-, arendus- ja innovatsioonisuundi, millega edendatakse tõhusate energeetika tehnoloogiate arengut ning kodumaise taastuvenergiaressursimaksimaalset väärimdamist, suurendatakse primaarenergia kokkuhoidu ja vähendatakse kasvuhoonegaaside heidet. Sealhulgas soodustatakse taastuvenergiatootmistehnoloogiate arendamist ja biomassi teadmistepõhist, säästlikku ja jätkusuutlikku väärimdamist. Samuti on oluline arendada olemasoleva tööstusesüsinikumahukust vähendavaid ja võrkudega seotud tehnoloogiaid ja nende kasutamist.

TRANSPORT

15. Vähendatakse sundliikumise ja isiklikust autost sõltuvuse vajadust hästi integreeritud asustuse ja transpordikorralduse planeerimise kaudu. Samuti edendatakse energiasäästlikku liikluskultuuri. Asustuse ja transpordi planeerimise integreerimise ning liikuvuskavade väljatöötamise ja elluviimise kaudu soodustatakse hästi toimivat transpordisüsteemi ja vähendatakse sundliiklust.

16. Suurendatakse sõidukipargi ökonoomsust ja säästlike transpordikütuste osakaalu eelkõige eesmärgipärase maksupoliitika ning avaliksektori eeskuju abil. Avaliku sektori investeerimis- ja maksupoliitikaga mõjutatakse ökonoomsete sõidukite, säästlike transpordikütuste ning ühiskasutuses sõidukite eelistamist. Riigihangetes eelistatakse ökonoomseid sõidukeid ja säästlikke alternatiivkütuseid. Avaliku sektori eeskujulu suurendatakse tarbijate teadlikkust.

17. Eelistatakse vähese kasvuhoonegaaside heitega transpordi- ja liikumisviise ühistranspordi, kergliikluse ning energiatõhusate kaubavedude eelisarendamise kaudu. Riik ja kohalikud omavalitsused edendavad transpordikorraldust, mis lähtub ühtsest tervikust ega sõltu haldusjaotusest ning ühistranspordiettevõtte omandivormist. Eesmärgi saavutamiseks kaalutakse transpordi kogumõjust ja kasvuhoonegaaside heite vähendamisest lähtuvat maksupoliitika kujundamist üldist maksukoormust suurendamata.

18. Edendatakse teadus-, arendus- ja innovatsioonisuundi, mis soodustavad keskvalitsuse ja kohaliku omavalitsuse asutuste ning ettevõtete teadlikkuse ja kompetentsisuurendamist säästva transpordi ja liikuvuse arendamisel ning asjakohaste näidisprojektide elluviimisel.

PÖLLUMAJANDUS

19. Suurendatakse ja säilitatakse muldadesüsiniikuvaru ning kujundatakse ja säilitatakse olulise süsinikuvarugamaa-alasid. Motiveeritakse põllumajandustootjaid suurendama muldadesüsiniikuvaru, kujundama ja säilitama püsirohumaid, väikemärgalasiid ja puhervööndeid ning vähendama turvasmuldade harimist.

20. Soodustatakse põllumajandusmaa tõhusat jakeskkonnasõbralikku kasutust ning välditakse selle põllumajanduslikust kasutusest väljalangemist. Säilitatakse põllumajandusmaa tootmispotentsiaal jäväärtusliku mullastikuga põllumaa pindala. Praktiseeritakse keskkonna- ja kliimasõbralikke viljelusviise ja tavadid ning rakendatakse tõhusaid põllumajandustehnoloogiasid ja -praktikasid, et säilitada ja suurendada põllumaa viljakust ning tagada sealne elurikkus. Väärtusliku mullastikuga põllumaa kasutusest väljalangemist või selle pindala vähenemist, näiteks maakatmist ehitiste või rajatistega, piiratakse õigusaktidega.

21. Tõhustatakse taimetoitainete kasutamist ning soodustatakse mineraalväetiste asendamist orgaaniliste väetiste jakeskkonnasõbralike mullaparandajatega. Vältitakse orgaanilise aine vajaduseta põllult minemaviimist. Selgitatakse välja ja rakendatakse parimaid lahendusitaimetoitainete kasutuse tõhustamiseks ning mineraalväetiste asendamiseks keskkonnasõbralikumate orgaaniliste väetistega.

22. Edendatakse jõudsalt bioenergia tootmist ning selle kasutamisteelkõige selliste taastumatute kütuste asemel, mille tootmine on energiamahukas. Bioenergia tootmisel soodustatakse suuremat tõhusust jaressursside väärimist. Puidul põhinevate kütuste tootmisel kasutatakse madal kvaliteedilist puitu ja puidutõõstuses tekkivat kõrvaltoodangut. Biogaasi tootmisel eelistatakse intensiivsest loomakasvatusest pärineva sõnniku ja seni kasutamata rohumaaressursi kombineeritud kasutust.

23. Suurendatakse põllumajandussektori tootlikkust ja ressursikasutuse tõhusust, et vähendada kasvuhooaegaste heidet toodangu ühiku kohta. Sealjuures keskendutakse sõnnikukäitluse keskkonnasõbralikumaks muutmisele, et piirata ammoniaagiheidet.

24. Põllumajandussektori kasvuhooaegaste heite piiramisel eelistatakse teadus-, arendus- ja innovatsioonisuundi, mis suurendavad põllumajanduse kestlikkust. Innovatsiooni edendamiseks seotakse teadustöö tihedalt põllumajandustootmisega hariduse, teavituse ja nõustamise kaudu. Uuringute abisuurendatakse põllumajanduses keskkonna- ja kliimamuutustega seotud teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevuste mahtu.

METSANDUS JA MAAKASUTUS

25. Metsade juurdekasvu ja süsiniku sidumise võimet suurendatakse tootlikuja kestliku metsamajandamisega ning pikas perspektiivis säilitatakse metsadesüsiniikuvaru. Majandatava metsamaa tootlikkust suurendatakse peamiselt hooldusraie, puistute õigeaegse raie jämetse kiire uuendamisega kasvukohatüübile sobilike puuliikidega. Majandatavates metsades rakendatakse paindlikke ja puistute kasvupotentsiaalset sõltuvaid raievanuseid, arvestatakse säästva metsanduse põhimõtete ja hoolitsetakse elurikkuse säilimise eest.

26. Järjepidevalt edendatakse puidukasutust ning suurendatakse süsinikuvaru puittoodetes ja ehitistes, asendades sel viisil taastumatute loodusressursside kasutamist. Arendatakse kodumaise puidu kasutust ja tootmist, näiteks suurendatakse puidu kasutust ehituses.

27. Soodustatakse senise metsamaa pindala säilimist ning teistes maakasutuse kategooriates eelistatakse süsiniku sidumise suurendamise ja heite vähendamise võtteid. Jälgitakse ja planeerimisel arvestatakse maakasutuse sektori trende.

28. Säilitatakse või suurendatakse soolade turvas seotud süsinikuvaru. Vältitakse soode edasist kuivendamist ning juba kuivendatud turbaaladel taastatakse võimaluse korral looduslähedane veerežiim või vältitakse alade edasist degradeerumist.

29. Metsanduse ja maakasutuse sektoris eelistatakse teadus-, arendus- ja innovatsioonisuundi, mis aitavad suurendada süsiniku sidumist ning leida alternatiivseid puidukasutusviise.

IV. Valdcondlikud poliitikasuunised kliimamuutuste mõjudega kohanemiseks

30. Tagatakse majanduse ning energiaspektori ja teiste sektoritetaristu toimimine mis tahes kliimasündmuste avaldumisel nii, et taristustõõltuvad elutähtsad teenused on inimestele kättesaadavad. Suurendatakse poliitika kujundajate ja avaliku sektori ning teiste majandusagentidete teadlikkust ja suutlikkust arvestada oma tegevuses kliimamuutustest tulenevate mõjudega.

31. Vähendatakse või leevendatakse negatiivsetteerivise mõju, haigestumust ja suremust, mis on tingitud ebasoodsatest kstreemsetest ilmastikuoludest. Abistatakse kliimamuutuste mõjudest haavatud elanike grupe ning suurendatakse elanikkonna valmisolekut hädaolukordadeks jäpäästes suutlikkust.

32. Suurendatakse asustuse, eelkõige linnadevastupidavust kliimamuutustele, maandades maakasutuses ja ka selleplaneerimisel asukohta arvestades ja kuluefektiivselt tormi- ja üleujutusriskening leevendades nn soojussaare efekti mõju. Tõhustatakse kliimamuutustepikaajaliste mõjudega arvestamist maakasutuses ja planeeringutes. Tehaksekoostööd kohalike omavalitsustega, et asustuse areng oleks kestlik, seda niinim- ja keskkonnasõbralikus, sotsiaal-majanduslikus, kultuurilises kui ka energeetilises tähenduses.

33. Parandatakse valmisolekut arvestada kliimamuutumisega kaasnevate mõjudega looduskeskkonnas. Aidatakse sihipäraselt kaasalooduslike liikide, elupaikade ning ökosüsteemide optimaalsele kohanemisele kliimamuutuste mõjudega.

34. Tagatakse biomajanduse sektorite jätkusuutlik ja muutuvaidkliimatingimusi arvestav toimimine peamiselt kliimateadliku planeerimise kaudu.

35. Toetatakse keskvalitsuse ja kohaliku omavalitsuse asutuste ningettevõtete kompetentsi ja teadlikkuse kasvu kliimamuutuste mõjudegakoohanemisel, sellealast teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevust, näidisprojektide elluviimist ja koolitust. Suurendatakse Eesti teadlastekaasatust rahvusvahelistesse kliimauuringutesse, et tagada ajakohase teadusinfokiire jõudmine Eestisse ning põhjendatud tulemuste ja soovitude asjakohane arvestamine.

V. Aruandlus

36. VabariigiValitsus esitab alates 2019. aastast mitte harvem kui iga nelja aasta järel Riigikogule aruande kliimapoliitika põhialustega arvestamise kohtavaldkonnaüleste ja valdkondlike strateegiate koostamisel ning nendeelluviimisel. Samuti vaadatakse kliimapoliitika põhialused aastani 2050 üle javajaduse korral ajakohastatakse iga nelja aasta järel.

Eiki Nestor
Riigikogu esimees